

2020-2021

Kadına Yönelik Şiddet ve Ayrımcılığın İzlenmesi Raporu

2020-2021
**Kadına Yönelik Şiddet ve
Ayrımcılığın İzlenmesi**
Raporu

© Mardin Ortak Kadın İşbirliği Derneği yayınıdır.

Yayın tarihi: Haziran 2022

Raporu Hazırlayan:

Gülbahar Candan Evcil

Katkı Sağlayanlar:

Hülya Çelebiođlu

Nalin Kılıç

Nurettin Kılıç

Sevilay Coşkun

Hilal Burç

Rapor Danışmanı:

Burcu Yeşiladalı

Mardin Ortak Kadın İşbirliği Derneği (MOKİD)

Adres: 13 Mart Mah. Gaffar Güneş Cad. Burç 2 Apt. Giriş Katı No:27

Artuklu/MARDİN

Web: www.mokid.org

E-posta: mokid2010@hotmail.com

Tel: 0534 763 77 47

Bu yayın, Etkiniz AB Programı kapsamında Avrupa Birliđi finansal desteği ile üretilmiştir. Bu yayın içeriğinden yalnızca MOKİD(Mardin Ortak Kadın İşbirliği Derneği) sorumludur ve hiçbir şekilde Avrupa Birliđi'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

İçindekiler

Kısaltmalar ve kısa başlıklar	4
Yönetici özeti	5
1. Giriş	7
2. Metodoloji	9
3. Kadına yönelik şiddet ve ayrımcılıkla mücadeleye yönelik ulusal ve uluslararası mevzuat	10
4. İzleme bulguları	12
Mardin’de KYŞ ile ilgili mevcut durum, mekanizmalar ve ilgili kurumlar	13
KYŞ durumunda ilk başvuru süreci.....	14
KYŞ mekanizmalarıyla ilk görüşme ve görüşme ortamı	14
KYŞ mekanizmalarında danışman tutumları ve görüşme süreci.....	15
Sonlandırma aşaması	17
Arabuluculuk veya barıştırma girişimleri	17
Çözülenemeyen durumlar	17
KDM’ye yapılan başvurular ve görüşmeler	18
KDM’ye yapılan genel başvurularda bilgi ve destek ihtiyacı.....	19

Uzmanların kadınların KYŞ mekanizmalarına erişimi konusunda görüş ve tavsiyeleri.....	19
KYŞ vakalarında kurumlarda yapılan görüşmeler.....	20
KYŞ ve TCE üzerine karşılaştıkları sorunlar.....	21
Kadınların Türkiye’de KYŞ’in önlenmesini sağlayan kanunlar ve mekanizmalar hakkında görüşleri	22
Kadınların herhangi bir konuda ihtiyaç duyup da bir kuruma başvurmadıkları durumlar.....	22
Kadınların duydukları ihtiyaçlar.....	22
5. Sonuç ve tavsiyeler	23
İzleme çalışmasının sonuçları.....	23
Tavsiyeler.....	26
6. Kaynakça.....	28
7. Ekler.....	29
Ek 1: Odak grup görüşmesinde uzmanlara yöneltilen sorular.....	29
Ek 2: Danışan kadınlara yöneltilen derinlemesine mülakat soruları .	30

Kısaltmalar ve Kısa Başlıklar

6284 sayılı Kanun	Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun
a.g.e.	adı geçen eser
BMMYK	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
CEDAW	Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi
ÇİM	Çocuk İzlem Merkezi
İstanbul Sözleşmesi	Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi
KDM	Kadın Danışma Merkezi
KYŞ	kadına yönelik şiddet
MOKİD	Mardin Ortak Kadın İşbirliği Derneği
STK	sivil toplum kuruluşu
SUY	Sosyal Uyum Yardımı
SYDV	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
ŞÖNİM	Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi
TCE	toplumsal cinsiyet eşitliği
UCİM	Saadet Öğretmen Çocuk İstismarı ile Mücadele Derneği

YÖNETİCİ ÖZETİ

Bu rapor Mardin Ortak Kadın İşbirliği Derneği tarafından Etkiniz AB Programı'nın İnsan Hakları İzleme Desteği kapsamında hazırlanmıştır. Çalışmanın amacı MOKİD Kadın Danışma Merkezine (KDM) başvuran şiddete maruz kalmış yerel ve mülteci kadınların bilgi, veri ve deneyimlerinden hareketle, Mardin'de bir insan hakkı ihlali olarak kadına yönelik şiddete ve ayrımcılığa ilişkin tablonun ve yereldeki şiddetle mücadele mekanizmalarının uluslararası ve ulusal standartlar çerçevesinde izlenmesidir. Rapor; Ocak-Haziran 2022 tarihleri arasında yürütülmüş izleme çalışmaları ile "2020-2021 MOKİD Kadın Danışma Merkezi Kadına Yönelik Şiddet ve Ayrımcılığı İzleme" veri ve bilgilerine dayanmaktadır.

MOKİD, hak ve adalete erişimin, şiddetle ters orantılı olduğu görüşündedir. Kadınların mevcut mekanizmaları tanınması, bu mekanizmalara erişmesi ve mekanizmaların verimli çalışıyor olması şiddetin azalmasına büyük oranda katkı sağlayacaktır. Faaliyetlerini bu amaçla yürüten MOKİD bu izleme çalışması ile kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında mevcut haklar ve mevzuattan kadınların ne düzeyde haberdar olduğunu tespit etmeye çalışmış ve bu mekanizmalara erişimleri konusunu ele almıştır. Bu çalışma ile ayrıca kadına yönelik şiddete (KYŞ) ve ayrımcılığa maruz kalınması halinde kadınların ilgili mekanizmalara başvuru süreçlerindeki sorunlar, başvurularının önündeki engeller incelenmiştir. Çalışmada, kadınların hak arayışlarının ve şiddeti önleme mekanizmalarının harekete geçirilmesi amacıyla hangi yolların izlenmesi gerektiğine yönelik bulgular elde edilmeye çalışılmıştır.

2020-2021 Kadına Yönelik Şiddet ve Ayrımcılığın İzlenmesi Raporu

MOKİD Kadın Danışma Merkezine (KDM) başvuran şiddete maruz kalmış yerel ve mülteci kadınların bilgi ve deneyimlerinden hareketle, bir insan hakkı ihlali olarak kadına yönelik şiddete ilişkin Mardin'deki durumun ve yereldeki şiddetle mücadele mekanizmalarının uluslararası ve ulusal standartlar çerçevesinde izlenmesini amaçlamıştır. İzleme çalışması kapsamında elde edilen bulgular ışığında, yereldeki şiddetle mücadele mekanizmalarının ne ölçüde etkili çalıştığı, hangi aksaklıklardan dolayı kadınların hak ihlalleri yaşadığı, şiddetle mücadeleden sorumlu hangi kurumların uluslararası ve ulusal standartlara göre hangi sorumluluklarını yerine getirmedeğini tespit edilmeye çalışılmıştır.

Okumakta olduğunuz bu rapor, kadınların maruz kaldığı şiddet ve eşitsizlik çatısı altında, dezavantajlı konumdaki herkesin insan haklarına erişimi ve fırsat eşitliğinin izlenmesi ve sorunların çözümüne katkı sağlamak amacıyla konuyla ilgilenen kesimlerin ve bu alanda çalışmalar yürüten kişi ve kurumların ilgisine sunulmuştur.

Bu izleme çalışmasında görüşmelerde özellikle kırsal kesimden yerel kadınların ve mülteci kadınların kültürel yönden toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısına sahip olmadıkları görülmüştür. Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından kırsal kesimlere farkındalık artırıcı eğitimlerin yapılmaması ve kadını şiddetten koruyan mekanizmaların anlatılmaması şiddet ve kötü muameleye uğrayanların başvuramalarının önündeki en temel engellerdendir. Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet, medeni haklar, erken yaşta ve zorla evlilik konularında kadınların bilinçlendirilip, güçlendirilmesi, kadınların meslek edindirilmelerine yönelik çalışmaların artırılarak sürdürülmesi gerekmektedir.

Şiddete uğrayan danışanın KYŞ mekanizmasına başvurması genellikle en son ve en çaresiz kaldıkları zamanda gerçekleştiği göz önünde bulundurulmalıdır. İhtiyaç duyup mekanizmalara erişme sürecinde odak kişisine erişmesi ve cesaretlendirilmesi hayati önem taşımaktadır. Şiddete maruz kalan veya şahit olan kişinin destek almak üzere bir daha arayamaması, cesaretinin kırılması, korkutulup tehdit edilme olasılıkları yüksektir.

Tüm KYŞ mekanizmalarında konunun uzmanları tarafından kadının ve çocuğun üstün yararı gözetilerek gerçekçi bir danışmanlık ve yönlendirmenin sağlanması gereklidir. Kadınların ve çocukların hakları, kurumlardaki destek ve hizmetler anlatılıp bilgilendirme yapılarak yönlendirme yapılmalıdır. Uzmanlar, danışanı ilgili kurum ve desteğe yönlendirdikten sonra da danışanla iletişim halinde kalmaya devam etmeli, sorunu çözülene kadar olayın takipçisi olunmalıdır. Mardin'in sosyolojik yapısı gereği kendi içinde çok dilli olması ve Türkiye'nin bir çok şehrinde olduğu gibi mülteci grupların sayısının yüksek olması sebebiyle zaman zaman dil bariyeriyle karşılaşmaktadır. Gerek kamu kurumlarında gerek sivil toplum kuruluşlarında Arapça, Kürtçe bilen uzmanların çalıştırılması, şiddet mağdurlarının kendilerini aracı olmaksızın uzmanlara rahatlıkla aktarmasını, uzmanların kadınları daha objektif anlayıp desteklemesini kolaylaştıracaktır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlüğü ve alt birimleri, Göç İdaresi İl Müdürlüğü ve alt birimleri, kolluk kuvvetleri ve sağlık kuruluşları şiddete uğrayan kadınların başvurduğu kurumlardan bazılarıdır. Kurumlar tarafından genellikle üç dilde tercüman eşliğinde hizmet verilmektedir. Fakat başvuruların doğrudan uzmanlar tarafından verilmeyip tercüman eşliğinde veriliyor olması başvuru sürecini olumsuz etkileyebilmektedir. Öte yandan, gizlilik, ön yargı ve zaman kaybı bakımından problemler yaşanabilmektedir.

KYŞ mağdurlarının sıklıkla KYŞ mekanizmalarına erişmeme sebeplerinden biri de "Ya sonra?" sorusudur. Başta KYŞ mağdurlarına ve diğer tüm kadınlara fırsat eşitliği sağlanması ve kadınların sosyo-ekonomik hayata etkin katılımı gerekmektedir. İş ve kreş imkanlarının sağlanması kadınların sağlıklı ve güvencesiz gelir elde etme yollarına başvurmasını engelleyecektir. Annenin sağlıklı ve güvenli bir ortamda çalışmasının yanında çocuğun da çocuk dostu bir alanda yaşının gerektirdiği bakım ve eğitim imkanlarından faydalanması hem Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin gereği hem de sosyal devlet anlayışına sahip devlet sorumluluğudur. Maruz kaldığı şiddet altında yaşamaya devam eden kadınların, hukuki desteğin olamaması nedeniyle sürecin yavaş ilerleyeceği düşüncesiyle "belirsiz gözüken kurtuluşa, alıştıkları şiddeti tercih ettikleri" izleme çalışmasının sonuçlarına yansımıştır.

2020-2021 Kadına Yönelik Şiddet ve Ayrımcılığın İzlenmesi Raporu

Kadının şiddetten korunması, şiddetin önlenmesi ve kadına yönelik insan hakları ihlallerinin giderilmesinde yükümlülükleri olan kamu kurumları tarafından ulusal ve uluslararası mevzuatla belirlenmiş olan mekanizmaların işletilmesi, kadına yönelik şiddet alanında çalışan STK'ların yeterli kaynaklara sahip olması, kamu kurumları ve STK'lar arasında güçlü ve işleyen bir işbirliği mekanizmasının olması, ihtiyaç duyulan hizmetlerin halk tarafından bilinmesi, faydalanıcıların hizmetlere erişiminin kolaylaşması, Mardin'de kadına yönelik şiddetle mücadelede gerçekleştirilmesi gerekenler arasındadır. Kurumlar arası işbirliği ve koordinasyonun güçlendirilmesi gerekliliği bu çalışmanın önemli bulgularındandır. KYŞ ile mücadeleye yönelik mekanizmaların ve ilgili hizmetlerin, birçok imkandan haberdar olamayan mahalle ve köylere tanıtılıp kadınların haklarını öğrenmeleri ve cesaretlendirilmeleri gerekmektedir. Toplumda sesi en az duyulan kesimlere erişmek ve koşullarını iyileştirmek kamu kurumları ve alanda sorumluluk alan kurum ve kuruluşların vazifesidir.

1. GİRİŞ

Yüzyıllardır süregelen ataerkil yapının hazırladığı, erkeklerin kadının üzerinde sınırsız haklara sahip olduğu öğretisi ve düşüncesiyle kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği artarak devam etmektedir. Kadınların hayata etkin katılımının, haklarına erişmesinin, kendini gerçekleştirmesinin önünde farklı düzeylerde engeller bulunmakta, kadına karşı cinsiyetçi baskıcı ve ayrımcı tutumlar sürmekte, kadınlar öğrenilmiş çaresizliğe mahkûm edilmektedir. Türkiye’de de ulusal ve uluslararası hukuki düzenlemelere dayanarak haklarını arayan kadınlar ataerkil zihniyetin öfke ve şiddetine maruz kalmaya devam etmekte ve bu alanda mücadelesini kesintisiz ve daha güçlü bir biçimde vermeye çaba göstermektedir.

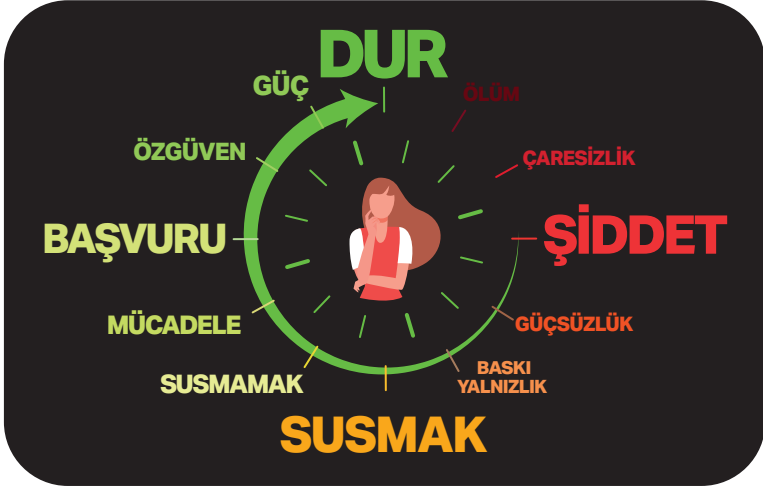
Ataerkil toplumlarda erkek şiddeti toplumsal bir norm olarak kabul edildiğinden bu şiddeti uygulayan erkekler çevre ve toplum tarafından eleştirilmemekte, erkekler tarafından uygulanan şiddete göz yumulabilmekte, hatta takdir edilebilmektedir. Kadına yönelik baskı ve şiddeti uygulayanlar ise genellikle kadına en yakın erkeklerdir.

2007 yılından bu yana Mardin’de şiddet ve ayrımcılığa uğrayan kadınlara destek sunan MOKİD Kadın Danışma Merkezi’nde (KDM) yapılan görüşmeler süresince kadınlar hayat hikâyelerini anlattıkça şiddeti ne kadar normalleştirdiklerini fark ettiklerini dile getirmektedirler.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik ulusal ve uluslararası düzenlemeler bulunmaktadır. Kadınların hak ve destek mekanizmalarını biliyor olması, bunları talep ediyor olması, ilgili mekanizmaların erişilebilir olması ve bunların işler vaziyette olması şiddeti azaltacak, beraberinde toplumsal refah önündeki en büyük engellerden birini kaldıracaktır. KYŞ alanında kadınların haklarını bilmesi tek başına yeterli olmamakta, var olan mekanizmaların iyi işliyor olması gerekmektedir. Kadınların ilgili mekanizmalardan haberdar olması fakat eriştikleri hallerde yeterli destek alamamaları hem başvuran hem de şiddete maruz kalan kadınların cesaretini kırmaktadır.

MOKİD tarafından yürütülen bu çalışma ile MOKİD Kadın Danışma Merkezine (KDM) başvuran şiddete maruz kalmış yerel ve mülteci kadınların bilgi, veri ve deneyimlerinden hareketle, Mardin'de bir insan hakkı ihlali olarak kadına yönelik şiddete ilişkin tablonun ve yereldeki şiddetle mücadele mekanizmalarının uluslararası ve ulusal standartlar (CEDAW, CEDAW Komitesi 35.Genel Tavsiye Kararı, İstanbul Sözleşmesi, Anayasa ve 6284 sayılı Kanun başta olmak üzere ilgili ulusal ve uluslararası mevzuat) çerçevesinde izlenmesi hedeflenmiştir.

MOKİD Kadın Danışma Merkezi çalışmaları 2020'den bu yana 6 ayda bir olmak üzere Mardin'de kadına yönelik şiddetin izlendiği raporlar hazırlanmaktadır. Bu raporlarda Mardin'de kadına yönelik şiddete dair MOKİD tarafından elde edilen şiddete dair veri ve bulgular sunulmaktadır. Ayrıca; şiddet vakalarının hangi kurumlara yönlendirildiği ve kurumların bu yönlendirmelere verdiği desteklerle ilgili izleme yapılmaktadır. Etkiniz AB Programı'nın İnsan Hakları İzleme Desteği ile yürütülen çalışma ile MOKİD'in şiddete dair derlediği verilerin sunulmasının yanı sıra Mardin'de hak grubu olarak belirlenmiş olan şiddete uğrayan yerel ve mülteci kadınların durumu tespit edilmeye, bu gruba yönelik hak ihlalleri ortaya çıkarılmaya çalışılmış, kadını şiddetten koruyan, şiddetin önlenmesinden sorumlu olan ve ihlal durumunda gerekli hukuki, adli, idari mekanizmaları harekete geçirmekten sorumlu adresler işaret edilmeye çalışılmış, beraberinde çözüm önerileri geliştirilmiştir. Mardin'de

kadına yönelik şiddetle mücadele mekanizmalarının ne ölçüde çalıştığı, etkili çalışıp çalışmadığı, hangi aksaklıklar ve engellerden dolayı kadınların hak ihlallerini yaşadıkları, hangi sorumlu kurumların ulusal ve uluslararası standartlarda belirlenen çerçeveye göre sorumluluklarını yerine getirmediği anlaşıl-maya çalışılmıştır.

Çalışmayı gerçekleştirmek üzere KDM raporlarında sunulan veriler izleme raporu için analiz edilmiş ve değerlendirilmiş, kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında Türkiye'nin taraf olduğu ilgili uluslararası belgeler ve ulusal mevzuat incelenmiş, KDM'ye başvuruda bulunarak resmi mekanizmalara yönlendirilmiş 9 kadınla derinlemesine mülakat yapılmış, şiddete maruz kalmış kadınlara KDM çatısı altında destek sağlayan uzmanlar ile odak görüşmesi gerçekleştirilmiştir.

İzleme raporunda Mardin'de kadına şiddete ve mekanizmalara dair bilgi ve bulguların sunulması ile Mardin'de kadına yönelik şiddete ilişkin durumun daha görünür olması, kamu kurumlarının düzenlemelerden kaynaklanan görev ve sorumlulukların hatırlatılması, görev tanımları çerçevesindeki eksikleri

görmeleri ve kadın bakış açısı ile hareket etmelerine olanak tanınması hedeflenmiştir.

Kadına yönelik şiddetle mücadele alanında hizmet veren kamu kurum ve kuruluşların, bu alanda çalışan sivil toplum kuruluşlarına ve konuya ilgi duyan kişi ve meslek gruplarına yönelik olarak hazırlanmış olan MOKİD Kadına Yönelik Şiddet ve Ayrımcılığın İzlenmesi Raporu ile Mardin'deki kadına yönelik şiddete ilişkin durumunun daha görünür olması hedeflenmektedir. Böylelikle "Kadına Yönelik Şiddete Dur!" diyebilmek adına kadınların farkındalık kazanarak haklarından faydalanmaları, kadınların mekanizmalara erişmeleri ve mekanizmaların yetersizliği halinde de ilgili mekanizmaların aksayan yönlerini bulmak ve ilgili kesimlerin harekete geçmesine katkı sağlayacaktır.

Raporun 2. bölümünde İzleme çalışması kapsamında veri toplama ve analizinde kullanılan metodoloji aktarılmıştır. Raporun 3. bölümünde kadına yönelik şiddetin önlenmesine yönelik ulusal ve uluslararası mevzuata yer verilmiştir. 4. bölümde ise izleme bulguları sunulmuştur. Raporun 5. bölümünde ise izleme çalışmasına dayanan sonuç ve tavsiyelere yer verilmiştir.

2. METODOLOJİ

Mardin’de kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığını İzleme çalışmasını yürütmek amacıyla birden fazla veri toplama yöntemi ve aracına başvurulmuştur. Şiddete uğramış ve MOKİD KDM’ye başvuran kadınlarla yapılan görüşmeler sonucunda 2020 ve 2021 yıllarında toplanan veriler, KDM’ye başvuran kadınlara destek sunan uzmanlarla yapılan odak grup görüşmesinde uzmanların aktardıkları ve KDM’ye başvuran danışanlarla yapılan mülakatlar aracılığıyla elde edilen bilgiler raporun bilgi kaynakları arasında yer almaktadır. İzleme çalışmasında ayrıca masabaşı çalışması kapsamında kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına yönelik ulusal ve uluslararası düzenlemeler incelenmiş ve farklı kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanmış benzer nitelikte izleme ve araştırma raporları taranmıştır.

Raporun konusu olan izleme çalışması kapsamında KDM’de çalışan, avukat, psikolog, sosyal çalışmacı ve çocuk eğitimcisinin görüşlerini almak üzere uzmanlarla 16 Mart 2022 tarihinde MOKİD ofisinde yüz yüze toplanarak odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Odak grup görüşmesinde uzmanlara 16 ana başlık ve 20 alt başlıkta sorular sorulmuş, Mardin’de KYŞ ile mücadele mekanizmaları üzerine deneyimlerinden yola çıkarak görüşleri sorulmuştur. Alanında uzman katılımcılar kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve cinsel istismar vakalarıyla çalışmaktadır. Katılımcıların bu alanlarda 5 ila 9 yıl arasında tecrübesi bulunmaktadır. Moderatör eşliğinde gerçekleşen görüşmede sorular üzerinde tartışılarak hem ortak hem de farklı uzmanlık alanlarına özel yanıtlar alınmıştır. Görüşme yaklaşık 90 dakika sürmüştür.

2020-2021 Kadına Yönelik Şiddet ve Ayrımcılığın İzlenmesi Raporu

Bir diğer veri toplama yöntemi ise danışanlarla yürütülen derinlemesine mülakatlar olmuştur. KDM'den destek alan, şiddete uğramış kadınlar ve çevrelerindeki kadınlar arasından 9 kadın ile derinlemesine mülakatlar yapılmıştır. Kadınlardan 8'i rastgele, biri ise doğrudan seçilerek belirlenmiştir. Kadınların yaşları 23-48 arasında değişmektedir, yaş ortalaması 38,2'dir. Katılımcıların 5'i yerel, 4'ü mülteci'dir. Danışanların 2'si evli, 1'i bekar, 4'ü boşanmış, 1'i ikinci evliliğini sürdürmekte, 1'inin eşi ise kayıp olduğundan ölü mü sağ mı olduğu bilinmemektedir. Kadınlardan 3'ü ilköğretim mezunu, 2 kişi ilköğretim terk, 2 kadın ortaokul, 1 kadın lise ve 1 kadın üniversite mezunudur. Kadınlardan 2'sinin çocuğu yoktur, diğer kadınların 2-6 yaşları arasında çocukları bulunmaktadır. Görüşmeler, kadınların hayat hikayeleri ve gizlilik gerektiren konular nedeniyle bireysel olarak yüz yüze yürütülmüştür. Görüşmeler için yerel ve mülteci kadınlar arasında dengeli dağılım olması hedeflenmiştir. Görüşme yapılan ve rastgele seçilmiş olan kadınların bir kısmı yöneltilen sorulara deneyim sahibi olmamaları nedeniyle tüm sorulara cevap verememişlerdir. Bu sebepten KYŞ mekanizmalarının bir çok birimiyle muhatap olmuş bir danışanın doğrudan derinlemesine görüşmeye katılması sağlanmıştır. Her kadına görüşme için randevu verilmiştir. 28- 31 Mart 2022 tarihleri arasında yapılan görüşmelerde 7 ana başlık ve 26 alt başlıkta sorular yöneltilmiştir. Görüşme esnasında verilen cevaplar eşzamanlı not olarak kaydedilmiştir. Kadınlardan araştırmaya katılmalarıyla ilgili hem sözlü hem yazılı onay alınmıştır. Görüşmeler ortalama 40 dakika sürmüştür.

Rapor içerisinde danışanların hikayelerine yer verilse de danışanların hiçbir ayrıt edici özelliğinden bahsedilmemiştir. Mardin'in düşük nüfuslu bir il olmasından ve özel hayatın gizliliği ilkesinden dolayı raporda özel bilgi ve isimler verilmemiştir, bunun yanında kişilerin tanınabilme olasılığına karşı, yaşanmış hikayelerin aktarımında ayrıntıların kısıtlı tutulması tercih edilmiştir.

Raporda; sığınmacılar, geçici koruma, uluslararası koruma kapsamındaki, mülteciler ve şartlı mülteciler; mülteci çatı ismi altında yazılmıştır.

Veri toplama sırasında karşılaşılan zorluklardan biri, derinlemesine görüşmelere katılan katılımcıların bir kısmının soru yöneltilen alanda deneyim sahibi olmamaları nedeniyle tüm sorulara cevap verememiş olmalarıydı.

KDM'de danışanlarla yapılan görüşmeler sırasında danışanın istek ve ihtiyaçları ön planda tutulduğundan uzun vadede KYŞ mekanizmalarının işleyişine dair doğrudan sorular sorulmamaktadır. Bu nedenle odak grup görüşmelerine katılan uzmanlar görüşme ortamı, KYŞ mekanizmalarında odak kişilerin tutumları ve barıştırma girişimleri gibi konular hakkında detaylı bilgi aktaramamıştır.

Şiddeti “DUR” durmak için “SUSMA”!

3. KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE AYRIMCILIKLA MÜCADELEYE YÖNELİK ULUSAL VE ULUSLARARASI MEVZUAT

İnsan haklarının uluslararası alanda korunması çeşitli düzeylerde ortaya çıkmaktadır. Türkiye açısından Birleşmiş Milletler'in (BM) ve Avrupa Konseyi'nin (AK) oluşturduğu insan hakları koruma sistemleri büyük önem taşımaktadır. İnsan hakları hukuku kaynaklarının büyük bölümünde kadına yönelik şiddetle ilişkili genel veya özel düzenlemeler yer almaktadır. İnsan hakları belgelerinin bir kısmı açık şekilde kadına yönelik şiddete dair düzenlemeler içerirken, bir kısmı cinsiyete dayalı ayrımcılık yasağına ve kadın erkek eşitliğine ilişkin düzenlemeler içermektedir. Belgelerin bir kısmı ise temel metinler olmaları itibarıyla kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda yol gösterme niteliği taşımaktadır.

Ulusal mevzuatta da kadın erkek eşitliği ve kadına karşı şiddet ile ilgili düzenlemeler bulunmaktadır. Anayasa, Medeni Kanun, Ceza Kanunu, Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun bunlar arasındaki başlıca düzenlemelerdir. Ulusal düzenlemelerde yer alan, kadına yönelik aile içi şiddet ve ayrımcılıkla ilgili kavramların çoğu temelini uluslararası sözleşmelerden almaktadır. Anayasa'nın 90. maddesine göre, usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası antlaşmalar iç hukukun birer parçasıdır. Bu düzenlemelerin yasalar ile aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda uluslararası antlaşma hükümleri esas alınır.

2020-2021 Kadına Yönelik Şiddet ve Ayrımcılığın İzlenmesi Raporu

Kadınların insan haklarının uluslararası düzeyde korunmasına ilişkin belgeler arasında, kadınlara yönelik ayrımcılık sorununu ele alan en önemli sözleşme Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'dir (CEDAW). Sözleşme, kadınların tüm insan hak ve özgürlüklerinden tam ve eşit olarak yararlanmasını sağlamak amacıyla kabul edilmiştir. Sözleşme Türkiye bakımından 19 Ocak 1986 itibariyle yürürlük kazanmıştır.¹ Cinsler arası eşitliği amaçlayan Sözleşme'nin nihai hedefi ayrımcılığın yok edilmesidir ve bunun gecikmeksizin gerçekleştirilmesini öngörmektedir. Sözleşme yasal ve fiili/uygulamada eşitliğin gerçekleşmesini amaçlamaktadır. Eşitliğin sağlanması için yasal eşitlik yeterli olmadığından kültürel ve sosyal normların da değişmesi gerekliliğini düzenlemektedir. Sözleşme taraf devletlere kamusal ve özel alanda ayrımcılığı yok etme yükümlülüğü getirmekte, taraf devletleri yalnızca kamu görevlilerinin eylemlerinden dolayı değil, özel şahıslar ya da şirketlerce gerçekleştirilen eylemlerden dolayı da sorumlu tutmaktadır. Sözleşmeye taraf devletler kadınlara karşı ayrımcılığın her biçimini yasaklayıp, her türlü vasıta ile ve hiç vakit kaybetmeden kadınlara karşı ayrımcılığı tasfiye etme politikası izlemeyi kabul ederler.²

CEDAW Komitesi'nin 'Kadınlara Yönelik Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet' başlığı altında Temmuz 2017'de kabul ettiği 35. Genel Tavsiye Kararı kadınlara yönelik şiddeti önlemenin devletler açısından uluslararası bir hukuk normu olarak kabul edildiğini belirtmektedir. Genel Tavsiye Kararı, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin, bazı durumlarda işkence kabul edilmesi ve doğurganlık haklarına yönelik kısıtlamaların da kadınlara yönelik şiddet olarak kabul edilmesi gibi farklılıkları ortaya koymaktadır. Genel tavsiye kararı bunun yanında özellikle kadına karşı şiddetin temelinde yatan sebeplere ve bu şiddetin önlenmesi için alınabilecek tedbirlere ilişkin olarak ayrıntılı açıklamalarda ve önerilerde bulunmaktadır.³

1 CEDAW ile ilgili detaylı bilgi için bkz. <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/tr/content/122-kadnlar-kars-her-turlu-ayrmlgn-onlenmesi-sozlesmesi/>

2 Ayata, Gökçeçiçek, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Yasal Düzenlemeler, "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Projesi", MFİB, Ecorys, Jandarma Genel Komutanlığı, https://vatandas.jandarma.gov.tr/KYSOP/uzaktan_egitim/Documents/3%20YD.pdf

335. Genel Tavsiye Kararı ile ilgili detaylı bilgi için bkz. <https://kadinininsanhaklari.org/savunuculuk/uluslararası-sozlesmeler-ve-mekanizmalar/cedaw/>

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi), kadına yönelik şiddet konusunda Avrupa'daki ilk ve tek bağlayıcı hukuki metindir. 2011 yılında hazırlanan sözleşme, ev içi şiddet de dahil olmak üzere, kadınları oransız biçimde etkileyen kadınlara yönelik her türlü şiddet biçimini içermektedir. Sözleşme'nin amacı temel olarak; kadınları her türlü şiddetten korumak, kadınlara yönelik şiddet ve ev içi şiddeti önlemek, kovuşturmak ve ortadan kaldırmak, kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve kadınların güçlendirilmesi yolu dahil kadınlar ve erkekler arasındaki temel eşitliği teşvik etmektir. İstanbul Sözleşmesi'ne göre "Kadına yönelik şiddet", bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi olarak anlaşılmaktadır ve ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlerle tehdit etme, zorlama ve keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir."⁴ Sözleşmenin 48. maddesine göre Taraf Devletler her türlü

4 İstanbul Sözleşmesi, Türkiye bakımından Ağustos 2014'te yürürlüğe girmiştir. 20 Mart 2021 tarihinde Cumhurbaşkanı'nın kararıyla İstanbul Sözleşmesi'nin Türkiye Cumhuriyeti bakımından feshedildiği açıklanmıştır. Sözleşme hakkında detaylı bilgi için bkz. <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/tr/content/158-kadnlara-yonelik-siddet-ve-ev-ici-siddetin-onlenmesi-ve-bunlarla-mucadeleye-iliskin-avrupa-konseyi-sozlesmesi-istanbul-sozlesmesi/> ve Eşitlik İçin Kadın Platformu (EŞİK), <https://esikplatform.net/>

şiddete ilişkin olarak arabuluculuk ve uzlaştırma da dahil olmak üzere, zorunlu alternatif uyuşmazlık süreçlerini yasaklamak üzere gerekli hukuki ve diğer tedbirleri alırlar. Aynı şekilde 2012’de kabul edilen Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu’nun 1. maddesinde de aile içi şiddet iddiasını içeren uyuşmazlıkların arabuluculuğa elverişli olmadığı belirtilmiştir.⁵

8 Mart 2012 tarihinde kadına yönelik şiddeti önlemek amacıyla kabul edilen 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin İzlenmesine Dair Kanun şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirleri düzenlemektedir. Kanun şiddeti “kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfî engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı” olarak tanımlamıştır.⁶

17 Mart 2016 tarihinde yayımlanan Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik ile şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetlerinin verildiği Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) kurulmuştur.⁷ Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’na bağlı olarak kurulan ŞÖNİM’ler Yönetmelik gereği yeterli ve gerekli personelin görev yaptığı, tercihen kadın personelin istihdam edildiği ve çalışmaların yirmi dört saat esasına göre yürütüldüğü merkezlerdir. Yönetmelik bağımsız hizmet binalarında oluşturulacak olan ŞÖNİM’lerin fiziki özelliklerine dair düzenlemeler de içermektedir. Yönetmeliğin 6. madde-

5 Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu’nun tam metni için bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6325.pdf>

6 6284 sayılı Kanun’un tam metni için bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6284.pdf>

7 Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmeliğin tam metni için bkz. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/03/20160317-8.htm>

sine göre, bağımsız hizmet binalarında veya mevcut hizmet binalarının içerisinde oluşturulacak olan ŞÖNİM'lerin, hizmetlerin sunulabileceği fiziki yapı ve donanımda olması gerekir. ŞÖNİM'lerde fiziki koşulların uygun olması hâlinde ve bütçe imkânları dâhilinde yönetim, bireysel görüşme, polis irtibat, sağlık, çocuk oyun, hukuki destek, psiko-sosyal destek, eğitim, iş-meslek danışmanlığı, güvenlik, arşiv, danışma-yönlendirme bölümleri oluşturulur. Ayrıca, binaların kapalı ve açık alanlarında engelliler ve hareket kısıtlılığı olanlar için uygun erişilebilirlik düzenlemeleri yapılır.

***Mardin'de Kadına Yönelik Şiddete
"DUR" diyoruz.***

4. İZLEME BULGULARI

Raporun bu bölümünde, izleme çalışması kapsamında uzmanlarla yürütülen odak grup çalışması ve danışan kadınlarla yapılan derinlemesine görüşmelerin sonuçları yer almaktadır. Bu bölümde ayrıca Ocak 2020-Aralık 2021 tarihleri arasında MOKİD KDM'ye başvuran kadınlarla yapılan görüşmelerde erişilen bilgilere de yer verilmiştir. İzleme çalışması kapsamında yapılan görüşmelerden çıkan bulgular, gözlem ve görüşler ortak başlıklar altında toplanmıştır.

Mardin'de Kış İle İlgili Mevcut Durum, Mekanizmalar Ve İlgili Kurumlar

Derinlemesine görüşmelere katılan kadınlara KYŞ hakkında mevcut mekanizmalar ve kurumlar sorulduğunda kadınlar, polise ve Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'ne başvurulabileceğini belirtmişlerdir. ŞÖNİM sorulduğunda "adını duydum ama tam olarak ne iş yaptıklarını bilmiyorum" diyen danışanlar çoğunlukta olmuştur.

Kırsalda yaşayan bir katılımcı, sokakta bulduğu bir broşürde 183 Acil Destek Hattını gördüğünü ve numarayı arayarak bu konuda destek görebileceği bilgisini aldığını belirtmiştir. Bunun yanında MOKİD'in verdiği eğitime katılarak

haklar ve mekanizmalarla ilgili bilgi sahibi olduğunu belirten katılımcılar vardır. Görüşülen kadınlar şiddete maruz kaldıkları sırada hakları ve ilgili mekanizmalar hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Mülakata katılan 9 kadından 4'ü daha önce bilgi sahibi olsalardı yıllar önce harekete geçeceklerini, bunca yıl şiddete maruz kalmayacaklarını söylemişlerdir. Bir danışan, var olan haklarını bilmemesi ve doğru yönlendirilmemesi nedeniyle eşinden gördüğü şiddette yıllarca katlanmak zorunda kaldığını ifade etmiştir. Görüşme yapılan kadınlar, KYŞ durumunda başvurulacak mekanizmaları çok sonradan öğrendiklerini, bu mekanizmaları şiddete maruz kalmadan önce veya şiddeti yaşadıkları sırada biliyor olmanın hayatlarında çok şey değiştireceğini belirtmişlerdir.

Odak grup görüşmesinde KDM uzmanlarına Mardin'de KYŞ mekanizmaları arasında en sık başvurdukları hizmetler ve yapılan yönlendirmeler sorulmuştur. Çoğu danışan kurumların varlığından habersizdir. Danışanlar ayıplanmaktan veya hor görülme korkmaktadır. Danışanın talep etmiş olduğu hizmet MOKİD tarafından sağlanamadığı takdirde kadınlar şu kamu kurumlarına ve STK'lara yönlendirilmektedir: Mardin ŞÖNİM, Mardin Barosu, Mardin Çalışma ve Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü, Mardin Devlet Hastanesi Psikiyatri Bölümü, Mardin Toplum Ruh Sağlığı Birimi, Mardin Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, Mardin Büyükşehir Belediyesi, Mardin'de bulunan diğer STK'lar, İş-Kur, Mardin Göç İdaresi İl Müdürlüğü, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı ve şehir dışından başvuran danışanlar için Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu.

KYŞ Durumunda İlk Başvuru Süreci

Görüşme yapılan kadınlara şiddete uğradıklarında başvuru yaptıkları kuruma nasıl ulaştıkları ve ilk başvuru süreçleri sorulmuştur. Bir danışan eşinin uyguladığı şiddet sırasında komşularının çağırdığı polisle haklarından ve işlemlerden haberdar olduğunu belirtmiştir.

İnternette de sosyal hayattan da çok kısıtlandığını belirten bir katılımcı eline geçen broşür üzerinde 183 Acil Destek Hattını gördüğünü, şiddet sırasında 183 ile iletişim kurduğunu ve kendisine hızlı bir dönüş olduğunu belirtmiştir.

Kadınlardan biri daha önce MOKİD KDM'ye başvuru yaptığını, hukuki destek aldığını, katıldığı eğitimler sırasında haklarını öğrendiğini ve eşinden gördüğü şiddet nedeniyle uzaklaştırma kararı aldığını belirtmiştir. Kararın ardından kocasının kadını tekrar eve alması için zorlaması nedeniyle MOKİD'den destek isteyen kadın, telefonuna KADES uygulamasını indirmiş ve acil durumda nasıl kullanması gerektiği konusunda bilgilendirildiğini belirtmiştir. Kocasının eve saldırdığı sırada KADES uygulamasını kullandığını ve acil butonuna bastıktan 5 dakika sonra güvenlik güçlerinin evine geldiğini, böylelikle kocasının eve gelerek şiddet uygulamasından kurtulduğunu dile getirmiştir. Aynı kadın, uzaklaştırma kararına riayet etmeyen kocasının evine gelip şiddet uygulaması sonucunda koca için adli sürecin hemen başlatıldığını, kocası için verilen hapis cezasının mahkeme kararıyla para cezasına dönüştürüldüğünü dile getirmiştir. Kadın verdiği bu mücadeleden sonra ailesinin ve çocuklarının yoğun baskısı nedeniyle paraya dönüştürülen hapis cezasının ardından kocasıyla tekrar yaşamak zorunda kaldığını belirtmiştir.

Derinlemesine görüşmelere katılan kadınlardan biri konuyla ilgili tecrübesini şu şekilde aktarmıştır: "Şiddet görüyordum ama köyde olduğumuz için ne iletişim kurabileceğim kişi ne bir kurum, kimseyi tanııyordum. Zorla evlendirilmek üzere çıkarıldığım çeyiz alışverişi sırasında sokakta gördüğüm polisten yardım istedim ve beni karakola, ardından darp raporu için hastaneye, oradan da ŞÖNİM'e götürdü. ŞÖNİM'deki psikoloğa; bana saldıranların abim ve babam olması nedeniyle gidecek yerim olmadığını söyleyince sığınma evinde kalabileceğimi anlattı. Yazılı onayımı aldıktan sonra sığınma evine naklimi sağladılar."

KYŞ mekanizmalarıyla ilk görüşme ve görüşme ortamı

Derinlemesine görüşmeye katılan kadınlardan 2'si KYŞ ile ilgili mekanizmalarla ilk görüşmelerin telefonla yapıldığını daha sonra ise genellikle sürecin yüz yüze görüşme şeklinde devam ettiğini belirtmişlerdir. Derinlemesine görüşmeye katılan, KYŞ mekanizmalarına başvuru gerçekleştiren diğer kadınların tamamı taleplerini sözlü belirtmişlerdir. İhtiyaç duymaları halinde dilekçeyi ilgili kurum çalışanı ile yazdıklarını belirtmişlerdir. Görüşülen ortam sorulduğunda bu ortamın gayet iyi olduğunu ve bir problem olmadığını anlatmışlardır.

Görüşme yapılan bir danışan, görüşme ortamı ile ilgili soruya şu yanıtı vermiştir: "Görüşme sırasında rahatsız eden bir durum olmadı. Aksine polislerin yanında olmak beni güvende hissettirdi. Çünkü en yakınlarım tarafından öldürülmek üzereydim. Devletin yanımda olduğunu hissetmek bana huzur verdi. Darp izlerini gören bir komiser; polislerin, beni neden bu halde bekletildiğini sorup, işlemleri hızlandırmalarını istedi. İfade verdiğim sırada polisler erkekti fakat sığınma evine gittiğim sırada kadın polis eşlik etti. Sığınma evinde yetkili bir erkek dışında çalışan herkes kadındı. O yetkili erkeği de nadir zamanlarda görüyorduk ama bizlerle hiç işi olmazdı."

Görüşmeye katılan diğer bir danışan, bir kadın çalışana eşlik eden bir erkek çalışan olduğunu, görüşmenin Aile ve Sosyal Hizmet Merkezi tarafından danışanın evinde gerçekleştiğini belirtmiştir. Sosyal Hizmet Merkezi ve ŞÖNİM çalışanlarının kadın olduğunu fakat mahkeme çalışanı ve polislerin erkek olduğunu anlatmıştır.

Mülteci katılımcıların tamamı, tercüman desteğine ihtiyaç duyduğunu ve desteğin kendi dillerinde sağlandığını, iletişim konusunda iyi bir yaklaşım sergilendiğini belirtmiştir. Tercümanın kadın olduğunu, tercümanlık sırasında rahatsız edici bir tutum hissetmediklerini belirtmişlerdir. Kurumlarla yapılan görüşmeler sırasında, mültecilerle yapılan danışmanlık görüşmeleri sırasında doğrudan tercüman eşliğinde danışmanlık verildiği öğrenilmiştir.

KYŞ Mekanizmalarında Danışman Tutumları ve Görüşme Süreci

Derinlemesine mülakata katılan 9 kadından 7'si danışman tarafından samimi ve anlayışlı karşılandığını belirtmiş olmalarına rağmen kadınlara destek veren personelin gerçek anlamda kadından yana olmayan tutum sergiledikleri, kadınların doğru yönlendirilmedikleri anlatılmıştır.

Bir katılımcı, komşularının kendisinin yaşadığı şiddete şahit olarak polise haber vermesi üzerine eve gelen polisler, eşinden şikâyetçi olmayacağını söylediğini ve polislerin kadının bu tutumunu takdirle karşıladığını anlatmıştır. Polisler kadını doğru hareket ettiği konusunda yüreklendirirken kadının haklarından feragat etmesini kolaylaştırdığı görülmüştür. Örneğin mülakata katılan bir kadın; "Polis çok iyimserdi, şikâyetçi olmayacağımı söylediğimden 'aferin sana' diyerek, şikâyetçi olmayışımı takdir etti" diye yaşadıklarını anlatmıştır.

Görüşmeler sırasında, mevcut haklar hakkında bilgilendirilme konusunda; 9 kadından 4'ü "anlatıldı fakat talep etmek, hayata geçirmek epey zaman aldı, çünkü korkuyordum" şeklinde cevap vermiştir.

Odak grup görüşmesinde KDM uzmanlarına KYŞ mekanizmalarında danışmanların tutumu ve genel olarak kurumların durumu sorulmuştur. Başvurular ŞÖNİM kurumundaki meslek elemanları tarafından alınmakta, danışan yabancı uyruklu olduğunda tercüman önce tek başına ilk başvuruyu alıp konuya hâkim olduktan sonra uzman kişilerle birlikte görüşme yapılmaktadır. Görüşmeleri yapanların bir kısmı uzman kişilerden oluşurken bir kısmı da başka alanlarda eğitimi olan kişiler veya mesleki deneyimi yetersiz olan kişilerdir. Zaman zaman konunun odak kişinin net olmadığı, yapılan görüşmeler sırasında anlaşılmıştır.

Odak grup görüşmesinde uzmanlar ayrıca, danışanların yeteri kadar dinlenip ihtiyaç ve kaynaklar hakkında yeteri kadar bilgilendirilmediği görüşünü

paylaşmıştır. Başvurular yüzeysel alınmakta, sorunun kendisine odaklanıp kaynağına bakılmadığında, kişiler mağduriyet altında iken haklarının ne olduğunu bilmediklerinden dolayı yaşadıkları zorlu yaşam koşullarında hayatlarına devam etmektedir.

Uzmanlar, odak grup görüşmesi sırasında hak ihlalleri üzerine gözlem ve deneyimlerini paylaşmışlardır. Birçok hak ihlalini bir arada yaşayan, sığınma evinde kalan bir mülteci danışan, başta ekonomik destek amacıyla MOKİD'e yönlendirilmiştir. Sığınma evinde kalıyor olması öncelikle danışanın üstün yararı için gizlilik bakımından MOKİD'de güvenlik kaygısı oluşturmuştur. Sığınma evinde danışandan sorumlu personel ile görüşülmüş, gizlilik kararı olmadığına, kadının hastaneden randevu alabileceğinin yanında diğer kuruluşlardan destek alabileceği konusunda sorun yaşanmayacağı şeklinde geri bildirim gelmiştir. Gıda kartı desteği sağlanıp destek için arayışlar başlanmıştır. Hak sahibi olduğu Sosyal Uyum Yardımı desteğinin alınmama sebebi araştırılırken adres belirtilmediği için müstahak olduğu desteğin sağlanamamasıyla karşılaşılmıştır. Bu sorunun çözümü için Göç İdaresi İl Müdürlüğüne sığınma evinden resmi yazıyla o kurumda barındığına dair resmi yazı talep edilmiştir. Fakat kurumun yazıyı sağlamasının yanında hali hazırda aldığı ve sadece çocuğunun bez ve süt ihtiyacını karşılamak zorunda olduğu belirtilen harçlık ödemesinin kesilebileceği belirtilmiştir. 6284 sayılı Kanuna göre "Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması" mülki amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları arasında yer almaktadır, fakat danışanın üstün yararı açısından yeni bağlanacak yardan dolayı daha yüksek bir meblağdaki tutarın kesilme riski MOKİD tarafında kaygı uyandırmıştır. Aynı danışan yeniden düzen kurmak üzere çalışıp sığınma evinden ayrılacağı zaman için ekonomik yönden güçlenmek istediğini belirtmiştir. İş bulduğunu fakat ertesi gün de çocuğuyla iş yerine gitmesi halinde kovulacağını, acil bir şekilde kreş veya bakıcı desteğine ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ile yapılan görüşme sonucunda yazılacak dilekçe sonrası kreş desteği sağlanabileceği fakat

bunun biraz zaman alabileceği belirtilmiştir. Sığınma evi sorumluları ile görüşmüş ve dilekçe yazılıp yazılmadığı konusunda kesin bir şey söyleyemeyeceği, kurumun gizliliğinin esas olduğu belirtilmiştir. Çalışanın "Kurumumuzun çalışmaları gizli olduğundan dilekçenin yazılıp yazılmayacağı konusunda bir şey belirtemeyeceğim, %50 yazmış da olabilirim %50 yazmamış da olabilirim" diyerek verdiği yanıtla yapılmayan hizmetlerin gizlilik ilkesine dayandırıldığı görülmüştür. Bir aylık kreş ödeneği Türkiye Kalkınma Vakfı Mardin Ofisi ile yapılan işbirliği sonucu sağlanmış olup süreç takip edilmektedir.

Sonlandırma Aşaması

KYŞ mekanizmalarına dair sürecin sonlandırma aşaması mülakat yapılan kadınlara sorulmuştur. Mülakata katılan 9 danışandan 3'ü ŞÖNİM tarafından aranıp iyi olma halini soran görüşmelerin gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Bir danışan "Evet arandım, özellikle eşime karşı uzaklaştırma kararı aldığımız sırada 2 haftada bir düzenli olarak ne durumda olduğum aranıp soruldu." diyerek aldığı hizmetleri aktarmıştır.

Kamu kurumları danışanın güvenliği ve gizliliği vb. nedenlerle genellikle tatmin edici geri bildirim vermemektedir. Uzmanlar, bu konuda danışanlara yeterli desteği sağlamaktadır. Fakat kurumlar ve mekanizmalardan hiç haberdar olmayan kadınların sayısının çok fazla olduğu bilinmektedir.

Arabuluculuk veya Barıştırma Girişimleri

Kadına yönelik şiddet konusunda adli süreçlerde kadınlar hak ihlaline maruz kalabilmektedir. Özellikle istismara uğrayan çocuklar ve cinsel şiddete maruz kalan kadınların adli işlemlerinde failerin ceza almadığı, alınan cezaların da yetersiz olduğu gözlemlenmiştir.

Derinlemesine mülakat yapılan katılımcılardan biri, maruz kaldığı şiddet nedeniyle mahkemeye başvuran imam nikâhlı mülteci bir danışandır. Kendisi mahkeme öncesi işlemlerini yaptığı sırada kurum çalışanı olup olmadığı bilin-

2020-2021 Kadına Yönelik Şiddet ve Ayrımcılığın İzlenmesi Raporu

meyen ve kadının yararını gözettiğini belirten bir erkeğin “Eşinden şikâyetçi olup darp edildiğine dair mahkemede şikâyetçi olursan çocukları senden alıp babaya verirler, seni de sınır dışı ederler, şikayetinden vazgeçmelisin” şeklinde telkinde bulunması üzerine kadın, kendisini darp eden, imam nikahlı eşinden şikayetçi olmaktan vazgeçtiğini belirtmiştir.

Çözümlemeyen Durumlar

KDM uzmanlarına odak grup görüşmesinde çözümlemeyen durumların ne olduğu sorulmuştur. Zaman zaman prosedürler veya kadının içinde bulunduğu yaşam koşulları nedeniyle çözülemeyen danışmanlık süreçleri ile karşılaşmaktadır. Sosyo-ekonomik güvencesi olmadığını belirterek maruz kaldığı şiddet ortamına geri dönen, çalışma hayatına katılmak ve ekonomik özgürlüğünü eline almak isteyen ama eğitim yetersizliği, mesleki yetersizlik, çocuk bakmakla yükümlü olmalarından dolayı iş bulamayan kadınlar bulunmaktadır.

Mülakatlara katılan kadınlar da çözümlemeyen durumları aktarmıştır. Örneğin; hukuki danışmanlık sırasında boşanma işlemleri için başvurmak isteyen bir kadın, eşi SGK’lı olduğundan veya kendi ya da eşinin adına “kadının, tapu üzerinde tasarruf imkânı olmadığı halde” tapu kaydı bulunması nedeniyle Adli Yardım Hizmetinden faydalanamamaktadır. Kadın bu sebepten şiddet ve zorlu yaşam koşullarına maruz kalmaya devam etmektedir.

Hukuki desteğin olamaması nedeniyle sürecin yavaş ilerleyeceği düşüncesiyle kadınların maruz kaldığı şiddet altında yaşamaya devam ettikleri ve “belirsiz gözükten kurtuluşa, alıştıkları şiddeti tercih ettikleri” görüşmelere yansımıştır.

KDM’ye Yapılan Başvurular ve Görüşmeler

2020-2021 yıllarında MOKİD KDM’ye başvuran ve vatandaşlık durumu bilinen 3185 kadının 974’ü yerel, 2113’ü mülteci, 98’i ise çifte vatandaştır. MO-

KİD, mültecilere yönelik projeler yürütmekte olduğundan ve bu grubun içerisinde buldukları dezavantajlı durumun da etkisiyle mülteci başvuran kadınların sayısı, yerel kadınlara nazaran oldukça yüksektir. Mülteci danışanların yaşadıkları sorunların bilineceği kaygısıyla, kurumlara ve STK'lara en son çare olarak başvurdukları gözlemlenmektedir.

KDM'ye başvuran danışanların başvuru sırasında doğrudan başvuru sebebi olarak belirttikleri şiddet türleri kayıt altına alınmaktadır. 2020-2021 yıllarında başvuran ve yaşadığı şiddeti belirten 463 kadından 161'i psikolojik şiddete, 137'si ekonomik şiddete, 113'ü fiziksel şiddete, 52'si ise cinsel şiddete uğradığını belirtmiştir. KDM'ye başvuran kadınların anlatılarından yola çıkarak KDM uzmanlarının gözlemlerine dayalı olarak danışanın uğradığı tüm şiddet davranışları da kayıt edilmektedir. Bu verilere göre ise 2020-2021 yıllarında toplam 1006 şiddet davranışı kayıt edilmiştir. Uzmanlar tarafından bu şiddet davranışlarından 370'i psikolojik şiddet, 365'i ekonomik şiddet, 164'ü fiziksel şiddet, 107'si ise cinsel şiddet olarak tanımlanmıştır.

Kadına yönelik şiddet çoğunlukla kadınlara en yakın erkekler tarafından uygulanmaktadır. Kadınlar, büyük oranda baba, ağabey, eş ve sevgilileri tarafından şiddete maruz kaldıklarını ifade etmektedirler. KDM'ye başvuran kadınlara şiddet uygulayan kişi sorulduğunda toplam şiddet uygulayan 477 kişinin 174'ü eş, 113'ü eski eş, 46'sı baba, 36'sı erkek arkadaş, 26'sı erkek kardeş, 28'i ise kayınpederdir, 54 kişi bunların dışında kalan "diğer" kategorisindeki gruptur.

Odak grup görüşmeleri sırasında uzmanlar başvuru ve görüşmeler hakkında görüşlerini paylaşmışlardır. KDM hizmetlerini tanıyan kamu kurumları, STK'ların ve muhtarların yaptığı yönlendirmelerin yanı sıra genellikle MOKİD'ten danışmanlık ve eğitim alan kişiler MOKİD KDM'ye doğrudan başvurmaktadır. Eğitim alan kadın ve erkekler çevrelerinde şiddete maruz kalan kadınları KDM'ye yönlendirmektedir. KDM'ye ulaşan kadınların, sosyal çalışmacı ile görüşmesinin ardından kendi talepleri doğrultusunda avukat ve

psikologla gerekli bilgileri paylaşarak destek alması sağlanmaktadır. KDM'den hukuki danışmanlık alan danışan hukuki çözüm aramak amacıyla adli yardım bürosuna yönlendirildikten sonra dava sonuçlanıncaya kadar kendisi ile sürekli olarak iletişim halinde kalınmaktadır. Sadece

bilgilendirme yapılan danışanlarla görüşme yapıldıktan sonra vaka takibi sonlandırılmaktadır. Sosyal danışmanlıkta danışanın talep ettiği desteğe ulaşması halinde sonlandırma gerçekleştirilmektedir. Danışanlara gerekli destek verildikten sonra sürekli iletişim halinde kalınarak sorunun çözülüp çözülmediği yakından takip edilmektedir. Nadir zamanlarda danışan verdiği mücadeleden vazgeçtiyse, korktuysa, ailesi tarafından ikna edilmesi üzerine iletişimi kesmek istediyse, kendi kaderini tayin etme kuralına istinaden danışan takibi sonlandırılmaktadır.

Psikolojik danışmanlıkta vakanın sağaltımı gerçekleştiğinde süreç sonlandırılmaktadır. Bazen de sığınma evine gönderilen kadınlar ile görüşmeler zorunlu olarak sonlandırılmaktadır. Sığınma evine giden kadınlara güvenlik gerekçesiyle telefon kullanılmamaktadır. Bu sebeple psikolojik danışmanlıklar kadının tekrar talep etmesine kadar sonlandırılmaktadır.

Tüm danışmanlıklarda danışanın yeni ihtiyaçlarından doğabilecek yenden destek talep etmesi halinde destek sağlanmaktadır.

KDM'ye Yapılan Genel Başvurularda Bilgi ve Destek İhtiyacı

Odak grup görüşmesine katılan uzmanlar, KDM'den bilgi ve destek almak isteyen danışanların genellikle başvurdukları konuları şöyle sıralamıştır:

- Boşanma veya ev içi şiddet durumunda yasal haklar hakkında bilgi,
- Boşanma veya ev içi şiddet durumunda sosyal, psikolojik danışmanlık,
- Eğitim hayatından uzaklaştırılmış kadınlar tarafından kişisel gelişim girişimleri hakkında bilgi,
- Sosyal haklar hakkında bilgi (bunların içinde boşanma halinde veya sonrasında alabilecekleri sosyo-ekonomik destekler yer almaktadır),
- Sağlık ile ilgili materyallere erişim,
- Hukuki süreçte tıkanıp yerde, haklarına erişemediğinde veya prosedürü bilmemesi üzerine bilgi ve destek ihtiyacı
- Acil durum olması halinde kime, nasıl başvurabilecekleri konusunda bilgi ihtiyacı.

Genel olarak boşanma, aile içi şiddet, velayet, nafaka ve benzeri konularda bilgilendirilme ve hukuki danışmanlık başvuruları gerçekleşmektedir. Mülteci kadınlar medeni haklar çerçevesinde yapılan başvuruların yanında yol izin belgesi, kimlik veya vatandaşlık sorunları ile ilgili bilgi almak istemektedirler. Mülteci kadınlar, KYŞ, çocuk yaşta cinsel istismar, ensest, cinsel taciz veya saldırı, savaş sırasında ve sonrasında maruz kalınan travmalar ve diğer etmenler nedeniyle psikolojik danışmanlık talep edebilmektedirler.

Uzmanların kadınların KYŞ mekanizmalarına erişimi konusunda görüş ve tavsiyeleri

Odak grup çalışmasında uzmanlara kadınların KYŞ mekanizmalarına erişimi konusunda tavsiyeleri sorulmuştur. Uzmanlara göre kadınların mekaniz-

malara erişimlerinin kolaylaştırılabilmesi için hukuki sürecin hızlı bir biçimde sonuçlanması gerekmekte, kadınlar ise KYŞ ile mücadele mekanizmalarına erişim konusunda cesaretlendirilmelidir. Kadınlardan “Diyelim ki boşanma davası açtım ne kadar sürer, bu süreçte ben ve çocuklarım ne yer ne içeriz, ekonomik güvencem ne olacak, mahkeme kararı ortalama ne kadar sürede sonuçlanır, mahkeme sonuçlanana kadar erkek saldırırsa ne yaparım?” vb. sorular gelmektedir. Kadınlar yasal güvenceleri bulunmasına rağmen uygulamada sorunlar yaşamaktadır. Hukuki süreçler hantal işlemekte ve durum kamuoyuna medya aracılığıyla yansıtılmaktadır. “Boşanma aşamasında olduğu eşi tarafından öldürüldü” benzeri birçok haber kadınların cesaretini kırmaktadır. Bu sorunların giderilmesi için; kamu kurumları ve STK’larda kadına yönelik şiddet çalışanların mutlaka insan hakları eğitimlerinden geçmesi ve bu bakış açısına gönülden sahip bireylerin o birimlerde çalıştırılması ve mutlak liyakat ile görevlendirilmesi gerekmektedir.

Gerek kamu kurumlarında gerek sivil toplum kuruluşlarında Arapça, Kürtçe bilen uzmanların çalıştırılması, kadınların ekonomik olarak güçlendirilmesini amaçlayan sosyal politikaların geliştirilmesi ve uygulanması gerekmektedir.

Örnek bir vaka olarak, MOKİD KDM uzmanları tarafından, ensest girişimine maruz kalan 11 yaşındaki kız çocuğunun bildirimini ve sürecin Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne ele alınması durumu üzerinde çalışılırken, çocuk biriminden sorumlu kişilere ulaşmak için sekiz telefon görüşmesi yapılarak ilgili birime ulaşılmaya çalışılmıştır.⁸Bu konuda ilgili kişinin kendileri olmadığını belirten kişiler konuyu kurum içinde diğer çalışma arkadaşlarına yönlendirmiştir. MOKİD tarafından yapılan görüşmeler sırasında çocuk için hukuki bir süreç başlaması, takibin yapılıp yapılmamasına dair bilgi alınamamasının yanında kişinin demografik bilgilerini verebilecek yetkin birine ulaşamamıştır. Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne şiddet gören anne ve ensest girişimi-

8 Mükerrerliğin önlenmesi ve mağdurun ikincil tramvaya maruz kalmaması amacıyla daha önce okul tarafından şikâyet oluşturulmuş olması nedeniyle 183 nolu hatta başvurulmamıştır.

minde bulunulan kız çocuğu için sığınma evine veya kolluk kuvvetlerine başvurması üzerine yönlendirme yapılmıştır. MOKİD KDM çalışmaları kapsamında; bu vakanın kolluk kuvvetlerine yansması sağlanmıştır. MOKİD tarafından sosyal, hukuki ve psikolojik danışmanlık verilmiştir. Aynı zamanda danışanın destek mekanizmalarını artırabilmek amacıyla, hukuki sürecin takibi ve savunuculuğu bakımından danışanın izni doğrultusunda Saadet Öğretmen Çocuk İstismarı ile Mücadele Derneği (UCİM) ile işbirliği yapılmıştır. Kürtçe 'den başka bir dil bilmeyen danışan annesiyle, UCİM avukatı 30 dakika süren ilk görüşmede detaylı öyküyü danışandan dinleyip destekleyici bir tutum sergilemiş, her zaman görüşmeye açık olduğunu süreci takip edeceğini belirtmiştir.

KYŞ Vakalarında Kurumlarda Yapılan Görüşmeler

Odak grup görüşmeleri sırasında kurumlarda yapılan görüşmeler üzerine gözlem ve görüşler paylaşılmıştır. Kurumun bina yapısına göre görüşme odaları değişmektedir. Eğer kurumda boş olan bir oda yoksa görüşme diğer memurların yanında yapılabilmektedir. Genellikle görüşmelerde yalnız olup görüşme aldıkları bilgisinin yanında kolluk kuvvetlerinin bulunduğu görüşmelerde en az iki kişi ile görüşmelerin alındığı belirtilmiştir.

Mardin ŞÖNİM'den destek almaya gelen kadınların çocuklarını bırakabilecekleri ayrı bir alana sahip olduğu bilinmektedir. Fakat diğer kurumlarla ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır.

MOKİD tarafından yönlendirme yapılan kurumlarda tercüman istihdam edilmektedir. Kadınlar bakımından Mardin'de yaşıyor olmanın en büyük avantajlarından biri üç kişiden birinin Kürtçe ya da Arapça bilmesidir. Tercüman olmayan kuruluşlarda bile mutlaka dil bilen bir çalışan olmaktadır. Genellikle görüşmelere tercüman sorunu yansımamaktadır. Fakat danışanın gizliliğini gerektirecek veya sağlıklı bir terapi süreci gerektiren görüşmelerde uzmanların danışanlarla doğrudan kendi dillerinde hizmet vermesi daha çok verim sağlayacaktır.

MOKİD'in hukuk danışmanı deneyimlerini şöyle aktarmıştır: "KYŞ olaylarında kolluk birimlerinde şüpheli ile müştekinin ifadesi ayrı ayrı alınmaktadır. Bazı kolluk birimlerinde şiddetin ve mağduriyetinin hafife alınmasıyla karşı karşıya kalmaktayız. Bu durumda kadının ifadesi alınırken kurumumuzda çalışan avukatlardan biri kadına bütün aşamalarda eşlik etmektedir. Danışanlar bazen gittikleri kurumlarda görevlilerin yakından ilgilendiklerini dile getirmekte fakat kadının yaşadığı şiddeti abarttığını dile getiren polislerle karşılaştıklarını da belirtmektedirler. Zaman zaman danışanlar, kadının iyi olma halini 'Eşinin yanında güvende olacağı' düşüncesiyle bir tutan görevlilerin barıştırma girişimleri MOKİD KDM'ye yansımaktadır. Danışanlardan 'Bu da bir şey mi? Bir tokattan ne çıkar? Git evine kurulu düzenini bozma' vb. geri bildirimler geldiği olmuştur."

MOKİD'in psikolojik danışmanı deneyimlerini şöyle aktarmıştır: "Cinsel saldırı veya cinsel istismar vakalarında ise; çoğu MOKİD danışanı olayı ilk defa MOKİD uzmanlarına aktarmaktadır. Ancak bazı danışanlar bu olayı ilk kez annesine veya ablası gibi birinci derece yakınına aktarmış olmaktadır. Bazen de okullarındaki öğretmenleri ile durumu paylaştıklarını anlatmaktadırlar. Hukuki süreçte ise savcılıkta, mahkemede ifadeleri alınırken paylaşmaktadırlar. Bir de çocuklar, yaşadıkları istismarı Çocuk İzlem Merkezlerinde (ÇİM) anlatmaktadırlar. Mahkeme sürecinde de görüşmeler devam etmektedir."

KYŞ ve TCE Üzerine Karşılaştıkları Sorunlar

Derinlemesine görüşmelerde kadınlara KYŞ ve TCE ile ilgili karşılaştıkları sorunlar sorulmuştur. Kadınlar genellikle zaten dezavantajlı olduklarını, daha aile içindeyken kardeşleri arasında ayrımcılığa maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Kadınlardan biri boşanmış olduğundan dolayı babası tarafından ayrımcılığa uğradığını, babasının diğer kardeşlerine göre kendisine mesafeli davrandığını, sevgi ve ilgi göstermediğini anlatmıştır.

Bir katılımcı maruz kaldığı ayrımcılık ve zorunlu yaşam koşullarını şöyle anlatmıştır: “Eşim benimle ilk karısına inat olsun diye evlendi. Her zaman beni ilk karısının adıyla, kızımı ilk karısından olan kızının adıyla çağırıyordu. Hiçbir zaman onu unutmayacağını, beni onun gibi sevmeyeceğini söylerdi. Sırf ona olan özlemi yüzünden sürekli olarak bize karşı öfkeli ve şiddetli bir tutum sergilerdi. Şu an gitti ve hiçbir şekilde haber alamıyoruz.”

Kadınların Türkiye’de KYŞ’nin Önlenmesini Sağlayan Kanunlar ve Mekanizmalar Hakkında Görüşleri

Mülakatlardan çıkan bulgular, kadınların bu konuda yeteri kadar bilgi sahibi olmadıkları yönündedir. Kadınlar MOKİD ile tanışmadan önce polis dışında hiçbir mekanizma konusunda bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılardan 3’ü sığınma evlerinden haberdar olduğunu fakat içeriği hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığını dile getirmiştir. Dokuzkatılımcıdan sadece biri Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ve 183 Acil Destek Hattını bildiğini belirtmiştir. Bir danışan bildiklerini şöyle aktarmıştır: “Bu konuda kanunlar var, şiddete uğradığım zaman gidecek yerim yoktu. Devlet kapılarını açmasaydı dayak yediğim, ölümle tehdit edildiğim yere geri dönecektim. Haklara yönelik çok bilgim yoktu, fakat en son yaşadığım darptan sonra caddede gördüğüm polise yaptığım başvurudan sonra koruma kararı süresince haklarımı öğrendim.”

Mülakat yapılan kadınlara talep ettikleri desteği veya hizmeti başvurdıkları kurumdan alıp almadıkları ve sürecin nasıl tamamlandığı sorulmuştur. Genel olarak talep edilen desteğin tamamlandığı anlatılmıştır. Kadınlar genellikle korkutuldukları için şikâyet etmemeye veya şikâyetlerinden vazgeçmeye meyilli olduklarından talepleri genellikle ekonomik destek vb. kapsamda olmuştur ve bunun için genellikle destek taleplerinin karşılandığını belirtmişlerdir.

Kadınların Herhangi Bir Konuda İhtiyaç Duyup Da Bir Kuruma Başvurmadıkları Durumlar

Görüşme yapılan ve bir kuruma başvurmayan 9 kadından 6'sı gerekçe olarak şikâyet etmemenin, "cevakâr ve terbiyeli kadın" algısının kendileri için önemli olduğunu belirtmiştir. Bu görüşün yanında kadınlar, şikâyetçi olduktan sonra ne kadar bir sürede durumun sonuçlanacağı konusunda ve hakları konusunda yeteri kadar bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir.

Yerel bir danışan "Kendi annem bile gözümdeki morluğu soran komşulara 'kapiya vurdu'diyerek, yaşadığım şiddeti örtbas etmiştir" diyerek yaşadığı şiddet durumunda başta aile olmak üzere sosyal çevresinden destek görmediğini belirtmiştir.

9 kadından 7'si yeniden düzen kurmak, mahkemenin vereceği kararı beklemek, o sırada eşinden gelebilecek yeni bir şiddetten korkması ve çocuklarından ayrı kalmak veya çocuklarını yoksulluğa maruz bırakma endişesinden dolayı şikâyetçi olmaktan vaz geçtiklerini ve bu konularda mekanizma arayışlarına gitmediklerini veya bu sebeplerle ertelediklerini belirtmişlerdir. Görüşme yapılan kadınlar aile ve toplumsal baskı nedenleriyle şiddete uzun süre maruz kalmaya devam etmişlerdir.

Kadınların Duydukları İhtiyaçlar

Görüşme yapılan kadınlara nelere ihtiyaç duydukları ve başvurdukları kurumun verdiği hizmeti düşündüklerinde neler yapılırdı ihtiyaçlarının tam olarak karşılandığını düşündükleri sorulmuştur. Kadınlara ayrıca "ne yapılırdı kendinizi daha iyi hissederdiniz?" diye sorulmuştur.

9 kadından 7'si güvenli alan ve ekonomik güce ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Kadınlar çocuklarıyla hızlı bir şekilde güvenli bir alan sağlansa ve ekonomik yönden zorluk çekmezse, kısa sürede ekonomik yönden kendi ayakları üzerinde durabilse, iş olanakları sağlansa ve güvenceleri olsa uzun yıllar bu

şiddete göz yummayacakları görüşündedirler. Sığınma evinde bir süre kalmış olan bir danışan hastane, yeme içme, terzi, kuaför, kreş ve psikolojik danışmanlık imkânları sunulduğundan bahsetmiştir.

Katılımcı, 9 kadından 8'i eğitimli olma, ekonomik güce sahip olma ve haklarını biliyor olma şansları olsaydı çoktan maruz kaldıkları şiddet alanından uzaklaşacağı konusunda hemfikirdir. Bir danışan hissettiklerini şöyle aktarmıştır: "Güvenceli bir iş imkânım olsaydı kendimi daha iyi hissederdim. Çünkü zaten ölüm riskiyle devlet koruması alıyordum. Hayatımın sonuna kadar bana bu imkânı sağlayamayacağına göre eğitimimi tamamlasam, güvenceli işim olsaydı her şey çok daha güzel olurdu."

Mülakat yapılan kadınlardan biri tecrübesini şöyle anlatmıştır: "Sığınma talebim karşılandı, gizliliği yüksek bir yerdi. Elektronik eşyalardan ilaçlara kadar birçok şey güvenlikçi gözetiminde kullanılıyordu. Bu durum bazen kadınlar ve çalışanlar arasında tartışma ortamı oluşturmaktaydı fakat bence kısıtlamalar güvenlik için gerekliydi. Sığınma evinde bir süre kaldıktan sonra iş buldum ve çıkmak istedim. ... Bu süreçten sonra çalışıyor, kendi ayaklarım üzerinde duruyorum. Yarım kalan eğitimimi tamamlayacağım. Güvenlikçi sertifikası alacağım. Hobi olarak da bağlama çalacağım."

5. SONUÇ VE TAVSİYELER

Kadına yönelik şiddet, dünya nüfusunun yarısını temsil eden kadınların baskı altına alınması ve kontrol altında tutulmasını hedeflemekte ve kadınların var olan potansiyelinin gelişmesinin önündeki en büyük engellerdendir. Kadına yönelik şiddet ve ayrımcılık kadının insan haklarının ihlali anlamını taşımaktadır. Kadınların insan haklarının tanınması, korunması, kadınlara yönelik insan hakları ihlallerinin önlenmesi ve bunlara yol açanların cezalandırılması devletlerin ulusal ve uluslararası düzenlemelerden kaynaklanan sorumlulukları arasındadır. Kadınlara karşı şiddetin ve ayrımcılığın ortadan kaldırılması, kadın-erkek eşitliğinin sağlanması yükümlülüğü Türkiye'nin de taraf olduğu uluslararası sözleşmelerle tanımlanmıştır. Bu standartları ele alan en temel metinlerden CEDAW ve İstanbul Sözleşmesi'nin dayandığı ilkeler ulusal yasal çerçeveye de yansıtılmıştır. Kadınları şiddet ve ayrımcılıktan koruyan mekanizmaların uygulayıcıları, yargı sistemi ve mensupları, ilgili kamu kurumlarının kadroları, kolluk, sağlık sistemi ve çalışanları ulusal ve uluslararası standartları ışığında kararlar almalı, görevlerini ve yükümlülüklerini yerine getirmelidir. Yasal düzenlemelerin hayata geçirilebilmesi için uygulayıcılar tarafından bu düzenlemelerin ve dayandığı ilkelerin iyi anlaşılması ve benimsenmesi gerekmektedir.

İzleme Çalışmasının Sonuçları

İzleme çalışması kapsamında yapılan görüşmelerde özellikle kırsal kesimden yerel kadınların ve mülteci kadınların toplumsal cinsiyet eşitliği bakış

açısına sahip olmadıkları görülmüştür. Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından kırsal alanda yaşayanlara yönelik farkındalık artırıcı eğitimlerin yapılmaması ve kadını şiddetten koruyan mekanizmaların anlatılmaması şiddet ve kötü muameleye uğrayanların başvurmalarının önündeki en temel engellerdendir. Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet, medeni haklar, erken yaşta ve zorla evlilik konularında kadınların bilinçlendirilip, güçlendirilmesi, kadınların meslek edindirilmelerine yönelik çalışmaların artırılarak sürdürülmesi gerekmektedir. Görüşme yapılan danışanlar, kurtuluş mücadelelerini vermekte geç kaldıklarını, daha önce bilgi sahibi olmaları halinde çoktan ilgili kuruluşlara başvuracaklarını belirtmişlerdir. Yada yeterli destek bulamadıkları için mücadele etmekten vazgeçmiş, şiddet ortamına geri dönmüşlerdir. Başta Mardin Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ve alt birimleri olmak üzere tüm KYŞ mekanizmalarında konunun uzmanları tarafından kadının ve çocuğun üstün yararı gözetilerek etkili bir danışmanlık ve yönlendirmenin sağlanması gereklidir. Başvuranlara, kadınların ve çocukların hakları, kurumlardaki destek ve hizmetler anlatılıp bilgilendirme yapılarak yönlendirme yapılmalıdır. Mevzuattan kaynaklanan hak ve hizmetlerin kadınlara anlatılması ve bunların hayata geçirilmesi, hem danışanın mağduriyetinin giderilmesini ve iyi olma halini sağlayacak, hem de o kişiyi ilerleyen süreçte KYŞ mekanizmalarına başvurma konusunda cesaretlendirecektir.

İzleme çalışmasında elde edilen bulgular doğrultusunda, şiddete uğrayan danışanın KYŞ mekanizmasına başvurmasının genellikle en çaresiz kaldığı zamanda gerçekleştiği göz önünde bulundurulmalıdır. Danışanların, ihtiyaç duyup mekanizmalara erişme sürecinde odak kişiye erişmesi ve cesaretlendirilmesi hayati önem taşımaktadır. Şiddete maruz kalan veya şiddete şahit olan kişinin destek alacağı mekanizmaları bir daha arayamaması, cesaretinin kırılması, korkutulup tehdit edilme olasılıkları yüksektir. Aile ve Sosyal Hizmetler birimlerinden sosyal destek talep eden danışanların sosyal incelemelerinin zaman zaman; yüzeysel alındığı, inceleme sırasında komşu görüşüne istinaden destek sağlanmadığı, objektif ve insan hakları standartlarına göre tutum

sergilemedikleri, çalışanlar arasında mağdura karşı tutum farklılıkları görülmüştür. Başvurular yüzeysel alınmakta, öte yandan sadece soruna odaklanıp kaynağına bakılmadığında, kişiler mağduriyet altında iken haklarının ne olduğunu bilmediklerinde zorlu yaşam koşulları içindeki hayatlarına devam etmektedirler. Meslek uzmanları tarafından, danışanların hikâyelerinin taraf-sız ve objektif bir yaklaşımla danışanın yüksek yararı gözetilerek alınması gerekmektedir. Danışanların sosyo-ekonomik düzeyinin düşük olması sonucu hakları konusunda bilgi sahibi olmadıkları için ihtiyaçlarını tam anlamıyla ifade edememesi kamu görevlileri tarafından dikkate alınmalıdır. Kamu görevlileri kadınlara verilen hizmete dair kendilerinden bilgi talep edildiğinde hizmetle-rin gizlilik ilkesini gerekçe göstererek yanıt vermedikleri görülmüştür.

Kolluk kuvvetleri de şiddet vakalarına ilk müdahale eden KYŞ mekaniz-malarının başında gelmektedir. Kolluk, şiddet durumlarında şiddete uğrayan kadını şikâyetçi olmamaya teşvik edebilmekte, kadının eşinin yanında gü-vende olabileceğini ifade etmekte, ya da şiddet davranışının basitleştirilmesi sonucunda kadının şikâyetçi olma konusunda motivasyonu kırılabilmekte, kadın şiddet döngüsünde kalmaya devam etmektedir.

Şiddet mağduru danışanlar, eşleri SGK'lı olduğundan veya kendi ya da eşinin adına kadının, tapu üzerinde tasarruf imkânı olmadığı halde tapu kaydı bulunması nedeniyle Adli Yardım Hizmetinden faydalanamamaktadır. Kadın-lar bu sebepten şiddete ve zorlu yaşam koşullarına maruz kalmaya devam etmektedirler.

Tabu bir konu olduğundan ensest meselesi konuşulmamakta ve örtbas edilmektedir. Başta KYŞ mekanizmalarının bu konuda farkındalıktan uzak ol-ması nedeniyle önüne geçilemeyen bu cinsel şiddet karşısında birçok çocuk risk altındadır. Ensest ve cinsel istismar suçuna yönelik cezai yaptırımların çok hızlı bir biçimde karara bağlanması ve uygulanması caydırıcılık açısından önemlidir.

Danışanlar KYŞ mekanizmalarına başvurduklarında ayıplanmaktan veya hor görülmeekten korkmaktadır. Tüm KYŞ mekanizmalarında konunun uzmanları tarafından, danışanın hikâyesi anlayış ve dayanışma ruhuyla dinlenmeli, danışanın anlatmadığı, mağdur olduğu başka konuların da var olduğu dikkate alınmalı, danışanın hikâyesi hassasiyetle, gizlilik ilkesine göre alınıp kayıt edilmelidir. Uzmanlar, danışanı kuruma yönlendirdikten sonra da danışanla iletişim halinde kalmaya devam etmeli, sorunu çözülene kadar olayın takipçisi olunmalıdır.

Gerek kamu kurumlarında gerek sivil toplum kuruluşlarında Arapça, Kürtçe bilen uzmanların çalıştırılması, kadınların ekonomik olarak güçlendirilmesini amaçlayan sosyal politikaların geliştirilmesi ve uygulanması gerekmektedir.

Kurumlar arasında işbirliği ve koordinasyonun güçlendirilmesi gerekliliği izleme çalışmasının önemli bulgularındandır. Maruz kaldığı şiddet altında yaşamaya devam eden kadınların, hukuki desteğin olamaması nedeniyle sürecin yavaş ilerleyeceği düşüncesiyle hak arama yollarına başvurmak üzere harekete geçemedikleri izleme çalışmasının sonuçlarına yansımıştır. Kadınlar bu sebepten şiddete ve zorlu yaşam koşulları altında yaşamaya devam etmektedir.

KYŞ mağdurlarının sıklıkla KYŞ mekanizmalarına erişmeme sebeplerinden biri de geleceğe dair taşıdıkları kaygıdır. Başta KYŞ'ye uğrayanlar kadınlar olmak üzere tüm kadınlara fırsat eşitliği sağlanması ve kadınların sosyo-ekonomik hayata etkin katılımı çok gereklidir. İş ve kreş imkânlarının sağlanması kadınların sağlıklı ve güvencesiz gelir elde etme yollarına başvurmasını engelleyecektir. Annenin sağlıklı ve güvenli bir ortamda çalışmasının yanında çocuğun da çocuk dostu bir alanda yaşının gerektirdiği bakım ve eğitim imkânlarından faydalanması hem Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin gereği hem de sosyal devlet anlayışına sahip devlet sorumluluğudur.

Tavsiyeler

- CEDAW ve İstanbul Sözleşmesi başta olmak üzere kadının insan haklarının korunması amacıyla Türkiye'nin taraf olduğu veya olmadığı temel uluslararası düzenlemeler ve bu düzenlemeleri temel alan, başta 6284 sayılı Kanun olmak üzere yürürlükte olan ulusal mevzuat hükümleri Mardin'de bulunan KYŞ mekanizmaları tarafından iyi anlaşılmalı, benimsenmeli ve uygulanmalıdır.
- 6284 sayılı Kanun ve Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelikte yer alan hükümler Mardin'de kadınların şiddetten ve ayrımcılıktan korunmasından sorumlu kurumlar tarafından istisnasız uygulanmalıdır.
- Mardin'de idari, hukuki ve adli süreçler hızlı sonuçlanmalı, yargı sistemi ve mensupları ulusal düzenlemeleri uluslararası standartlar ışığında yorumlayıp uygulamalıdır.
- Mardin'de Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı gibi kurumların çalışanlarına yönelik mevzuat ve doğru uygulamalarla ilgili yönlendirici atölyeler düzenlenmelidir. Bunun yanı sıra bu kurumlarda çalışanların hangi ilke, yaklaşım ve kapsamda çalışması gerektiğine ilişkin yönergelerde yer alan yetki, görev ve sorumlulukları net olarak belirlenmeli ve hatırlatılmalıdır.
- Kadınların ikincil travma yaşamamaları veya şikâyet sonrası yeni bir şiddet döngüsüne girmelerinin önüne geçmek için, kurumlar tarafından kadını şiddette koruyacak kararların hiç beklemeden alınması gerekmektedir. Sosyal adaletin sağlanması için hukuki süreçlerin hızlanması gereklidir.
- Kadınlar ise KYŞ ile mücadele mekanizmalarına erişim konusunda cesaretlendirilmelidir. Mardin'de KYŞ ile mücadeleye yönelik mekanizmaların ve ilgili hizmetlerin, birçok imkândan haberdar olamayan kırsal mahalle ve köylere tanıtılıp, kadınların haklarını öğrenmeleri ve cesaretlendirilmeleri gerekmektedir.

- Mardin’de KYŞ mekanizmalarında çalışan kolluk kuvvetlerinin, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı altındaki tüm birimlerin, yargı mensuplarının, Aile Mahkemeleri ve adli yardım bürolarında çalışanların, sağlık çalışanlarının, şiddete uğramış olan kadının ve çocuğun üstün yararını gözeterek, ulusal düzenlemeler ve meslek ilkeleri çerçevesinde danışmanlık, hizmet ve yönlendirme sağlamaları gerekmektedir.
- ŞÖNİM’ler tarafından sığınaklardan ayrıldıktan sonra şiddet ortamına yeniden dönmemesi veya şiddete maruz kalmaması amacıyla kadınlara yönelik psikolojik destek ve psiko-eğitimler düzenlenmeli, kadınların kendi ayakları üzerinde durarak güçlenmesi hedeflenmelidir.
- Mardin Aile ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü, Mardin ŞÖNİM ve Mardin’de yer alan kolluk birimleri gibi mekanizmalarda mutlaka ayrı görüşme odaları oluşturulmalıdır. Mardin ŞÖNİM’in ilgili yönetmelikte çerçevesi çizildiği şekilde fiziki koşullara ve donanımına sahip olması gerekmektedir.
- Mardin’de kadına ve çocuğa yönelik şiddet alanında çalışan kurum ve kuruluşların personeli kadına yönelik şiddet ve ayrımcılıkla ilgili mutlaka hizmet içi eğitime alınmalı, bu alanda deneyimli uzmanlar çalıştırılmalıdır.
- Mardin’de bu alanda çalışan gerek kamu kurumlarında gerek sivil toplum kuruluşlarında Arapça, Kürtçe bilen uzmanların çalıştırılması gerekmektedir.
- Mardin’de bu alanda çalışan tüm kamu kurumları ve STK’lar arasında düzenli işbirliği ve koordinasyon sağlanmalıdır.
- Mardin’de bu alanda çalışan tüm kurum ve kuruluşları tarafından, KYŞ mekanizmalarında çalışanları güçlendirmek, çalışanların ikincil travma yaşammasının önüne geçmek ve duyarsızlaşmayı önlemek için belli aralıklarla dinlenme ve motivasyon amaçlı çeşitli etkinlikler yapılmalıdır. Kurumlarda KYŞ alanında çalışan uzmanlara süpervizyon desteği sağlanmalıdır.

- Mardin ŞÖNİM’de ŞÖNİM Hakkında Yönetmelik’te tanımlandığı şekilde nitelikli personel istihdam edilmelidir.
- Mardin’de sığınma evi kabullerinde oğlan çocuklarının sığınma evlerine kabulünü engelleyen düzenleme gözden geçirilmeli ve iyileştirilmelidir. Çocuğun geçici bir süreliğine de olsa annesinden ayrılması travmaya sebebiyet verdiği için 12 yaş üzeri oğlan çocukları olan annelere sığınma evi dışında barınma desteğinin sağlanması konusunda kolaylık sağlanmalıdır.
- KYŞ olaylarında fail olan kişilere yönelik odak gruplarla psiko-eğitimler verilmeli, eğitimde; şiddet, şiddeti besleyen etmenler, şiddetin hukuki ve sosyal sonuçlarıyla ilgili bilgilendirmelerin yapılması gereklidir.
- Mardin’de kamu kurumları ve STK’larda kadına yönelik şiddet alanında çalışanların insan hakları eğitimleri almaları ve hak odaklı bakış açısına sahip bireylerin o birimlerde çalıştırılması ve mutlak liyakat ile görevlendirilmesi gerekmektedir.
- Sığınma evinde kalınan süre ve sonrası için, kadınların iş hayatına katılması için meslek eğitimlerine katılmaları sağlanmalıdır. Kadının çalışmasının önündeki engellerden ikincisini ortadan kaldırmak üzere kadınların çocuklarını bırakabilecekleri kreşlere veya çocuk dostu alanlara ücretsiz erişiminin sağlanması gerekmektedir. Sığınma evinden ayrıldıktan sonra risk altında bulunan kadınların yeniden hayat kurma aşamasında ev kirası, bebek bezi, maması, gıda ve faturalar açısından desteklenmesi gerekmektedir.
- Mardin’de kadına yönelik her türlü şiddet vakalarında İstanbul Sözleşmesi’nde düzenlendiği gibi arabuluculuk ve uzlaştırma da dâhil olmak üzere, zorunlu alternatif uyuşmazlık süreçleri uygulanmamalı ve bunları yasaklamak üzere gerekli hukuki ve diğer tedbirler alınmalıdır. Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu’nda da, aile içi şiddet iddiasını içeren uyuşmazlıkların arabuluculuğa elverişli olmadığı belirtilmiş olması önemlidir.

- Belediye Kanunu'na göre "Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konuk evleri açabilirler." 2021 istatistiklerine göre nüfusu 862.757 olan Mardin'in il merkezi ve ilçelerinde bu düzenlemeye göre sığınma evleri açılmalıdır.

6. KAYNAKÇA

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin İzlenmesine Dair Kanun, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6284.pdf>

Adalet Bakanlığı, Adalete Erişimde Bilgi İlk Adımdır: Şiddete Uğradığınızda Çaresiz Değilsiniz, https://evicisiddet.adalet.gov.tr/SIDDET_NEDIR.html

Ayata, Gökçeçiçek, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Yasal Düzenlemeler, "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Projesi", MFİB, Ecorys, Jandarma Genel Komutanlığı, https://vatandas.jandarma.gov.tr/KYSOP/uzaktan_egitim/Documents/3%20YD.pdf

Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW), <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/tr/content/122-kadnlara-kars-her-turlu-ayrmlgn-onlenmesi-sozlesmesi/>

Eşitlik İçin Kadın Platformu (EŞİK), <https://esikplatform.net/>

Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6325.pdf>

Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği, Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW), <https://kadininininsanhaklari.org/savunuculuk/uluslararası-sozlesmeler-ve-mekanizmalar/cedaw/>

2020-2021 Kadına Yönelik Şiddet ve Ayrımcılığın İzlenmesi Raporu

Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm>

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi), <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/tr/content/158-kadnla-ra-yonelik-siddet-ve-ev-ici-siddetin-onlenmesi-ve-bunlarla-mucadeleye-iliskin-avrupa-konseyi-sozlesmesi-istanbul-sozlesmesi/>

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/03/20160317-8.htm>

7. EKLER

Ek 1: Odak grup görüşmesinde uzmanlara yöneltilen sorular

- 1- Çalıştığınız alan nedir?
- 2- Kaç yıldır bu alanda çalışma yürütüyorsunuz? Kadına yönelik şiddet, cinsel istismar, cinsel şiddet vakalarıyla ne zamandır çalışıyorsunuz?
- 3- KYŞ danışanları sizlere nasıl ulaşıyor?
- 4- Görüşmeleri ne şekilde gerçekleştiriyorsunuz?
- 5- Haftada ortalama kaç vaka alıyorsunuz?
- 6- Ortalama vakanın sonuçlanma süresi ne kadar?
- 7- Hangi durumlarda veya ne zaman vaka takibini sonlandırılıyorsunuz?
- 8- Size en fazla hangi konularda başvuru geliyor? Ne tür başvurular alıyorsunuz?
- 9- Sizce KYŞ danışanlarının başvurmasına sebep olan sorunların nedeni nedir/nelerdir?
- 10- Size başvuran danışanlar ilgili sorularımız:
  - a. Danışanları nerelere yönlendiriyorsunuz?
  - b. Yönlendirdiğiniz danışanları izliyor musunuz?
  - c. Çözülmeyen vakalar oluyor mu? Bu durumda nasıl yol alıyorsunuz?
  - d. Sizce bu sorunların giderilmesi için neler yapılmalı?
- 11- Danışanları yönlendirdiğiniz kurumlarla ilgili sorularımız: KYŞ konusunda kurumların işleyişine dair izlemlerinizi neler? Uygulamalardan kaynaklı eksiklikler/sorunlar neler olduğu üzerine sorularımız olacak.

- a. Kadınlar bu ihlali önlemekle yükümlü kurum/kuruluşlara başvurduklarında haklarını alabiliyorlar mı yoksa yeni hak ihlalleri ile mi karşılaşılıyorlar. Yaşadıkları hangi hak ihlalleri var, bunlar nerelerde, ne şekilde oluyor.
- b. Kurumlara yönlendirdiğiniz kadınlar ile görüşmeleri kimler yapıyor?
- c. Bu kişiler o iş ile ilgili uzmanlıkları olan kişiler mi, meslek profesyonelleri mi, yoksa kurumda çalışan diğer memurlar mı?
- d. Görüşmeler sadece bu iş için düzenlenmiş odalarda/mekânlarda mı yapılıyor?
- e. Görüşmeler sırasında kadın ile görüşmeci yalnız mı kalıyor yoksa görüşmeler başka kişilerin yanında mı yapılıyor?
- f. Görüşme sırasında kadının çocuğu/çocukları yanında mı oluyor? Kadınların yönlendirildiği bu kurumların çocuklar için ayrı düzenlenmiş odaları vb. mevcut mu?
- g. Kadın Türkçe bilmiyorsa onun dilinde görüşme yapılmasını sağlayacak tercüman ya da o dili bilen kişiler kurumda istihdam ediliyor mu?
- h. Kadınların sizlere aktardığı ve karakola yansımış vakalarda şiddet faili ile şiddete maruz kalan kadının ifadesi ayrı ayrı mı alınmış yoksa her ikisinin bir arada olduğu ortamda mı alınmış?
- i. Size yansıyan vakalarda kadın ile şiddet failini barıştırmaya, uzlaştırmaya yönelik aktarımlar var mı?
- j. Kadınlar kurumlara başvurduğunda burada kendileri ile yapılan görüşmeleri sizlere ne şekilde aktarıyor, orada kendilerini rahat hissetmişler mi? Küçümsenme, suçlanma, utandırılma vb duygulardan söz ettiler mi?
- k. Cinsel istismar vb vakalarda kadınlar/çocuklar bu olayı nerede kimlere, kaç kez anlatmışlar?
- l. Kurumlara başvuran kadınları sonrasında kurumlar arayarak bir izleme, değerlendirme yapmış mı?
- m. Sizce danışanlar kurumlar hakkında ne düşünüyor?

- 12-** Kurumlar kendi aralarında koordinasyon sağlıyor mu?
- 13-** Sizce bu sorunların giderilmesi için neler yapılmalı?
- 14-** Siz başvuru alırken ikincil travmalara karşı kendinizi nasıl koruyorsunuz?
- Psikolojik öz bakım yapıyor musunuz?
  - İntervizyon veya süpervizyon desteği alıyor musunuz?
- 15-** İkincil travmalara maruz kalmamak için sizce neler yapılabilir? Çalışmalarınızı daha verimli ve sağlıklı yürütebilmek için hangi desteklere ihtiyaç duyuyorsunuz?
- 16-** Eklemek istediğiniz başka bir şey var mı? Vakit ayırdığınız için teşekkür ederiz!

Ek 2: Danışan kadınlara yöneltilen derinlemesine mülakat soruları

- 1-** Demografik Bilgiler:
- Kaç yaşındasınız?
  - Eğitim durumunuz nedir?
  - Kadınların çocuk durumunuz?
  - Engel durumunuz ya da ayrımcılığa maruz kaldığınızı düşündüğünüz başka bir özel durumunuz var mıdır?
- 2-** Mardin’de kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda çalışan hangi kurumlar var? Hangi durumda nereye başvurulması gerektiğini biliyor musunuz?
- 3-** Türkiye’de kadına yönelik şiddetin önlenmesini sağlayan kanunlar ve kadınların hakları hakkında neler biliyorsunuz?
- 4-** Şu ana kadar herhangi bir kuruma başvurma ihtiyacı duydunuz mu? Yanıtınız evet ise, ihtiyacınız neydi görüşme sırasında
- Bu ihtiyacı karşılamak için nereye başvuracağınızı kimden veya nereden öğrendiniz?
  - Başvuruyu gerçekleştirdiniz mi?
    - Başvuru yaptığınız kuruma nasıl ulaştınız? Biraz bahseder mi-

siniz?

- B. İhtiyaç duyduğunuz konu ile ilgili yetkili kişiyle nasıl iletişim kurdunuz?
  - C. Bir görüşme yaptıysanız nasıl oldu? Telefonla mı veya yüz yüze görüşerek mi?
  - D. Yüz yüze görüştüyseniz, nasıl bir ortamda görüştünüz? Görüşme esnasında rahat mıydınız?
  - E. Sizinle ilgilenen kişi/danışmanın cinsiyeti neydi?
  - F. Sizinle ilgilenen kişi/danışman sizi nasıl karşıladı? Size karşı davranışları nasıldı?
  - G. Görüşme esnasında (varsa) çocuğunuz yanınızda mıydı?
  - H. Görüşme sırasında çocuğunuzun kalabileceği ayrı bir oda? Onunla ilgilenen bir görevli var mıydı?
  - I. Talebinizi nasıl sundunuz? Yazılı mı yoksa sözlü mü?
  - J. Talebiniz karşılandı mı? Hatırlatma yapmanız veya tekrar başvurmanız gerekti mi?
  - K. Birden fazla kuruma başvurmanız gerektiyse bu kurumlar sizin durumunuz ile ilgili
  - L. Görüşme sırasında haklarınızın neler olduğu anlatıldı mı?
- 5-** Danışan mülteci ise sorulacak: Tercüman desteğine ihtiyacınız oldu mu? Tercüman sağlandı mı? Size destek kendi dilinizde mi verildi
- a. Tercümanın sizinle iletişimi nasıldı?
  - b. Tercümanın cinsiyeti ne idi? Çeviri esnasında sizi rahatsız eden bir durum oldu mu?
  - c. Başvuru yaptığınız kurum çalışanlarının size yaklaşımı genel olarak nasıldı?
- 6-** Talep ettiğiniz desteği veya hizmeti başvurduğunuz kurumdan aldınız mı?
- a. Aldıysanız süreç tamamlandı mı?
  - b. Almadıysanız, sizce bunun sebebi neydi?

- 7- Herhangi bir konuda ihtiyaç duyup da bir kuruma başvurmadığınız oldu mu?
- Yanıtınız evet ise, neden başvurmadınız?
  - Neye ihtiyaç duymuştunuz?
  - Ne yapılırdı kendinizi daha iyi hissederdiniz?

Mardin Ortak Kadın İşbirliği Derneği

13 Mart Mah. Gaffari Güneş Cad. Burç 2 Apt. Bahçe Katı No:26
Artuklu/MARDİN

www.mokid.org • mokid2010@hotmail.com • 0534 763 77 47

/mokidmardin

/mokid.mardin

@MokidMardin

Bu proje MOKİD tarafından yürütülmektedir.

Bu yayın, Etkiniz AB Programı kapsamında Avrupa Birliđi finansal desteği ile üretilmiştir. Bu yayın içeriğinden yalnızca **Mardin Ortak Kadın İşbirliği Derneği** sorumludur ve hiçbir şekilde Avrupa Birliđi'nin gürüşlerini yansıtmamaktadır.